

שערי יצחק

השיעור השבועי

מפי מרן הגאון
הרב יצחק רצאבי שליט"א
פוסק עדת תימן

נמסר במוצש"ק
כי תצא
אלול ה'תשע"ג ב'שכ"ד
בבית המדרש "פעולת צדיק"
בני ברק

לק"י

נושאי השיעור:

מדוע המלה "לולא" שבמזמור לדוד י"י אורי וישעי וגו', מנוקדת מלמעלה ומלמטה.

פירושים נוספים למלה 'אלול'.

תשובה לשואל מדוע בסדר הוידי מופיע שלש פעמים האות תי"ו.

פירוש בעניין "ותהי האמת נעדרת", ועניינים בקדיש יתום.

השלמה וביאורים במעשה הנפלא בעניין "דור עשירי", דין בן הנדה בזמנינו, והתחתנות עם משפחות בעלי תשובה.

מדוע במעשה נגלה המלאך למשה רבינו בדמות זאב לבן, עניינים בהם האדם צריך להידמות למלאך כגון בעמידת תפילת שמונה עשרה, האם מהרי"ץ התעלם מהמנהג בעניין זה, והבנה בשיטת מהרי"ץ ופסקיו ביחס למנהג.

ההבדל בין ספר הלכה ברורה להרה"ג דוד יוסף שליט"א, לבין אחיו מחבר הספר "ילקוט יוסף". דברים בשבח האח השלישי הגאון רבי יעקב יוסף זצ"ל.

תשובה לשואל מדוע מרן שליט"א נוקט בשיעורים לשון "אומרת הגמרא" כמו האשכנזים.

שרעב"י ר"ת "שם רע על בתולת ישראל", ומה ההבנה בזה.

כל הזכויות שמורות

יוצ"ל ע"י מוסדות יד מהרי"ץ בני ברק

טלפקס: 03-5358404. נייד: 050-4140741

דוא"ל: yad@maharitz.co.il

להאזנה לשיעור דרך הטלפון:

קול יהודי תימן – 072-33-23-642

שלוחה 6

מספר השיעור בדיסקים ובקו "קול יהודי תימן" – 220

קול הלשון – 03-6171031

השיעור מוקדש

להצלחת יונה בת אברהם ומשפחתה,

לעלייה רוחנית, והצלחה וברכה בכל מעשה ידיהם,

לבריאות הגוף והנפש ולפרנסה טובה, אכ"ר.

להצלחת יונה בת אברהם ומשפחתה,
לעלייה רוחנית, והצלחה וברכה בכל מעשה ידיהם,
לבריאות הגוף והנפש ולפרנסה טובה, אכ"ר.

מדוע המלה "לולא" שבמזמור לדוד י"י אורי וישעי וגו',
מנוקדת מלמעלה ומלמטה.

במזמור בתהלים [פרק כ"ז], לְדוֹד יְיָ אֹרִי וְיִשְׁעִי
מִמִּי אֵיךְא, נאמר בסופו [פסוקים י"ג י"ד] לֹלֵא
הָאֲמֵנִתִּי לְרֹאוֹת בְּטוֹב יְיָ בְּאֶרֶץ חַיִּים, קְנֵה אֶל
יְיָ חֲזֹק וְיִאֲמָץ לְבָבְךָ וְקְנֵה אֶל יְיָ. הגמרא
במסכת ברכות [דף ד' ע"א] אומרת, ותנא
משמיה דרבי יוסי, למה נקוד על לולא? אמר
דוד לפני הקב"ה, רבש"ע, מובטח אני בך
שאתה משלם שכר טוב לצדיקים לעתיד
לבוא, אבל איני יודע אם יש לי חלק ביניהם,
אם לאו, שמא יגרום החטא. בתיבת 'לולא',
ישנן נקודות על המלה.

כידוע, במקרא ישנם כמה מקומות כאלו.
בתורה, ישנם עשר מקומות. כגון, יִשְׁפֹּט יְיָ
בֵּינִי וּבֵינֶיךָ [בראשית ט"ז, ה'], וכן בפסוק
הַנִּסְתָּרוֹת לִי יֵאָלְדֵינוּ וְהַנְּגִלָת לָנוּ וּלְבָנֵינוּ עַד
עוֹלָם [דברים כ"ט, כ"ח]. וחז"ל דרשו, מה הדבר
בא למעט.

א"כ יש להבין, מה העניין כאן? מה זה בא
למעט בתיבת 'לולא'? אלא, אומר דוד
המלך, 'האמנתי לראות בטוב י"י', אני מאמין
בעולם הבא בלא שום ספק, אבל על עצמי
אני מסופק. כי דוד המלך חשש, שמא
החטאים יגרמו. ובכדי לרמוז זאת, באו
הנקודות במלת 'לולא'.

פירושים נוספים למלה 'לולא'.

דיברנו בשיעור הקודם, במשמעות השם
'לולא'. מקובל לפרשו, מלשון ריגול. ויש
מפרשים, מלשון אֶל. דהיינו, שהאדם יחשיב
את עצמו כאין וכאפס, כמו שנאמר ויקרא י"ט,
ד', אֶל תִּפְנוּ אֶל הָאֱלִילִים. אלו הם שני
הפירושים שהבאנו.

עליהם יש להוסיף פירוש שלישי, כי כפילות
האות למ"ד באה להורות, כאילו כתוב אֶל
אֶל. ופירושו, שבחודש הזה צריך האדם לשים
לפני עיניו, שְׁוִיתִי יְיָ לְנִגְדִי תָמִיד [תהלים ט"ז,
ח'], לראות תמיד את עבודת הקב"ה. כמו
שאנו אומרים, 'אל מלך יושב על כסא
רחמים', 'אל רחום וחנון', וכדו'.

פירוש רביעי, מלשון אֶלְלִי, רח"ל. אדם המגיע
לחודש אלול, צריך לעשות חשבון הנפש, כמו
שאומר איוב [י, ט"ו], אִם רָשָׁעֲתִי אֶלְלִי לִי.
האדם צריך לפחד, להימלא פחד ורעדה.
ונאמר בספר מיכה [ו', א'], אֶלְלִי לִי בִּי הָיִיתִי
בְּאֶסְפִּי קִיץ. צריך להתעורר, לכל הפחות
שלושים יום קודם ראש השנה, וכולי הא"י
ואולי. כי בלא הכנה, הדברים עוברים 'כצל
עובר', האדם אינו מרגיש, והוא כבר נמצא
אחרי הימים הללו. לכן, חשוב מאד עניין
התפילות, והלימוד בספרי מוסר ויראת שמים.

אבל בתיבת 'לולא', רמוז חודש אלול,
בקריאתה למפרע. הדבר בא לומר, שעל ידי
שהאדם מבקש ומתחנן ומתפלל, ומתקן את
עצמו, הקב"ה יהפוך את מדת הדין למדת
הרחמים. וזהו 'אלול', הרמוז כאן מהסוף
להתחלה.

דרך אגב, דיברנו לגבי הגירסא 'אלול', האם
זה בצירי או בשוא סגול. ואפילו שבפסוק
כתוב בסגול, אבל חייב אדם לומר בלשון רבו
[ברכות דף מ"ז ע"א], ואבא מארי זצ"ל היה אומר
זאת בצירי, וכן מהרי"ץ ניקד בכתב יד קדשו
בצירי, בסוף התכלאל.

שאלה מהקהל: הקריאה היא מלעיל?

תשובת מרן שליט"א: יש לבטא את הצירי
כמשמעו, ולא ממש מלעיל. אבל אם היא
מנוקדת בשוא סגול, קריאת האל"ף נשמעת
פחות במבטא, כמשפט החטף. אין בניקוד
'שוא צירי'. וישנם מנקדים, שהוסיפו יו"ד אחרי

שערי יצחק – השיעור השבועי

ראיתי בספר שער המלך [שער א' פרק א', רמז יפה, מדוע נרמז אלול מהסוף להתחלה? מפני שהאדם בחודש אלול, צריך להפוך את פניו, ולבדוק את כל החדשים שעבר. כמו צבי המסתכל לאחוריו. תסתכל לאחור ותראה, ח"ו אלו קלקולים היו בחדשים אלה. כל מה שפגם, צריך לתקן בחודש אלול.

אמנם הגמרא נתנה טעם, רק לגבי הנקודות שלמעלה, 'למה נקוד על לולא', אבל מהרי"ץ זיע"א כותב בחלק הדקדוק, שבתובה זו ישנם נקודות מלמעלה ומלמטה, זוהי המסורת שלנו, וכן כתב בעל מנחת שי [שם], שכך נמצא ברוב הספרים המדויקים, וכן נמצא בספר בן אשר. והטעם לכך, לרמז שבחודש אלול, יכול האדם להיות, וְהִיָּתָּה רַק לְמַעַלָּה וְלֹא תִהְיֶה לְמַטָּה [דברים כ"ח, י"ג]. דהיינו, אפשר לעלות, או ח"ו לרדת. הנקודות למעלה ולמטה, מרמזים את משמעות החודש, שמתקן את כל השנה. ובנוסף, שח"ו לא תהיה נפילה.

תשובה לשואל, מדוע בסדר הדין מופיע שלש פעמים האות תי"ו.

בשיעור הקודם, שאלנו ידידנו הרב אליהו נהרי הי"ו, שאלה טובה. בדין אנו אומרים, 'תעינו תיעבנו ותעתענו', וישנה גירסא אחרת 'תיעבנו תעינו תעתענו'. מדוע דוקא באות תי"ו, אנו אומרים שלש פעמים. ועניתי בשיעור, מה שעלה בדעתי באותו הרגע, שהדבר בא להראות שזהו הסיום. ושוב התבוננתי, וראיתי שתירוץ זה אינו מספיק, כי לא מצאנו דבר מעין זה. בכל מקום שהוא מסודר לפי אלפא ביתא, האות תי"ו אינה מופיעה שלש פעמים, ולא עשו כך לסיום. א"כ מאי שנא כאן.

מצאנו לפעמים, שהאות תי"ו מופיעה שלש פעמים, כגון בפיוטים כמו 'אהוב נגלה על הר סיני', שאומרים בסוף 'תמים תומך תקיף'. אבל שם הטעם הוא, כיון שכל הפיוט הוא שלש שלש מלים, ולכן היו מוכרחים לעשות בסיום שלש מלים.

האל"ף. בעולם הישיבות, אומרים את כל החדשים במלעיל, כמו 'כסלו' 'ניסן' וכו'.

בכל אופן, עניין זה שאמרנו, שבמלה 'לולא' רמזו חודש אלול, הראשון שכתב זאת הוא בעל הטורים [דברים ל', ו'], על הפסוק וּמַל יְיָ אֱלֹדִיךָ אֶת לִבְכָּךְ וְאֶת לִבְךָ זָרַעךָ, ר"ת אלול. לכך נהגו להשכים להתפלל סליחות מראש חדש אלול ואילך. וכן 'לולא' האמנתי לראות בטוב יי". 'לולא', אותיות אלול. שמאלול ואילך, חרדתי נגד ה'.

לכאורה, מה הפירוש 'מאלול' ואילך חרדתי נגד ה', היכן רמוזה כאן החרדה נגד ה'? מסביר זאת בספר פרי צדיק ועניני חודש אלול, אות ב', שהדבר קשור לגמרא שהזכרנו, שדוד המלך פחד שמה יגרום החטא.

וכן בתיבת 'לולא', נרמזו אותיות אלול, שאז הזמן לתקן מעשיו, כדי שלא יגרום החטא, כמו שנדרש מפסוק זה בגמרא. וזה כוונת בעל הטורים, שכתב ש'מאלול' ואילך חרדתי נגד ה', שזה נרמז בלולא כאמור. דהיינו, כמו שדוד המלך פחד וחרד, שמה ח"ו אין לי חלק עמהם.

אולם יש להתבונן, שהרי כאן הוא המקום היחידי במקרא, שישנם נקודות גם מלמעלה וגם מלמטה. בשאר המקומות, הנקודות הם רק מלמעלה. אבל כאן בתיבת לולא, ישנם ארבע נקודות למעלה, וארבע נקודות למטה. נקודות פירוש, שחזן מניקוד המלה והטעמים, מוסיפים נקודות, כמו שעושים נקודות בספר תורה, אע"פ שאין בו ניקוד וטעמים.

מי שיתבונן יראה, שביחד יוצא שתיים עשרה נקודות. דהיינו, ארבע נקודות למעלה, וארבע נקודות למטה, והתיבה עצמה היא ארבע אותיות. סך הכל, שנים עשר חדשים. לומר לך, שחודש 'אלול', מתקן את כל שנים עשר החדשים.

כמו כן, לא אליכם, אצל האבלים בהצדקת הדין. היום כבר לא עושים זאת, אבל בעבר עשו, וישנם שנוהגים כן גם היום. הרי אומרים את כל ההספדים, על פי סדר אלפא ביתא, אהוב ה' אלודים וכו', ברוך הוא גיבור הוא וכו'. ובהמשך אומרים, עונה פודה צדיק, קיים רחום שוכן, ומסיימים תקיף תומך תמים. וגם כאן הטעם הוא, בכדי להשלים את האלפא ביתא, כסדר כל הפיוט, שלש שלש מלים.

וכן הוא ב'חידויות', כגון 'אהוב מהר המור', פיוט זה במקור נעשה לפי סדר אלפא ביתא. היום אומרים רק עד האות יו"ד, ואת השאר אומרים אחד אחרי השני. אבל במקור, אמרו שלש בתים, 'אהוב מהר המור', 'ברוך', 'גיבור', 'נתן לי מורשה', 'מורשה נחלתי'. ואח"כ אומרים 'דגול מהר המור' וכו'. וכאשר הגיעו לאות תי"ו, חזרו עליה שלש פעמים. והטעם הוא, בכדי להשלים את המשפט.

אבל לגבי הוידוי, עדיין יש לבאר, מדוע בכל האותיות 'אשמנו' 'בגדנו' וכו', אין יותר מפעם אחת, ובאות תי"ו יש שלש פעמים? אינני מדבר על מה שבסידורי הספרדים, הוסיפו פרטים באותיות מסוימות, כי בסידורים הספרדים הישנים שלהם, זהו כמו שאצלנו. וכן בסידורי האשכנזים. א"כ מה נשתנה באות תי"ו, שבכל הנוסחאות ישנם שלש מלים?

חיפשתי בספרים, ולא מצאתי מי שעומד על כך. אבל חושבני, כי אולי באו לעורר בזה את הזכות של תקיעת שופר, תקיעה תרועה תקיעה ר"ת שלשה תי"ו, וזהו בכדי לעורר את הרחמים.

ראיתי בספר תשואות חן [ח"ב דף ס"ג], שעמד בשאלה זאת, וכותב דבר מעניין. באו לומר לאדם, שאפילו לאחר שמתודה, לצערינו הוא שוב פעם חוזר לעצמו ולעוונותיו. לכן באות תי"ו, שהיא בסיום הוידוי, כופלים אותה, לומר ששוב פעם חוזר לסורו. וזה לשונו, שכל

אותיות שלאל"ף בי"ת המה אחדות, אל"ף אחד בי"ת אחד, וכאן התי"ו כפולה, תעינו תעתענו. אגב, אינני יודע מדוע הוא אמר 'כפולה', הרי בכל הנוסחאות ישנם שלש. בשביל שאחר אמירת אשמנו, שזוהי סימן על החרטה, והחרטה מביאה לידי קבלה להבא, מבלי לעשות עוד כזאת, ואיך לא נבוש אחר הוידוי לחטוא עוד בהנה, אבל גם על זה אנו מתוודים בשני תווי"ן. תעינו, שאנו חוזרים לאילתנו, כבר הגענו למצב טוב, ובכל זאת אנחנו ח"ו. כמ"ש החכם [משלי כ"ו, י"א], פְּכָלָב שָׁב עַל קָאוֹ, פְּסִיל שׁוֹנֶה בְּאַוִּלָּתוֹ.

והשנייה גרועה יותר, כאן הוא אומר דבר מעניין, מוסר השכל חשוב מאד, כי כל התועה בדרכי החיים הגשמיים שלו, כהולך ביער ותועה מן הדרך ופגש בו רעהו ושאלו לאמר, למי אתה ואנה תלך? ויאמר לו, למקום פלוני. ויענהו רעהו, תועה אתה, כי הדרך הוא מאחריך. מה אדם עושה במקרה כזה? המנהג להודות לו על זה, ולשוב מדרכו, ולא להתעקש אתו. אדם שתעה בדרך ותיקנו אותו, הוא מודה על האמת, כי הוא מבין שטעה. אבל בעוונתו הרבים, בדרכי החיים הרוחניים שלנו, אם אומר לו איש את האמת כי הנהו תועה, היתכן להתעקש עמו ולומר כי לא כן? וזהו תעתענו, כי הוא תועה גם בתעתועים שלו, שלא יסוג אחור לבו. תעינו היינו, שאנו תועים בדרך. ותעתענו היינו, תועים ועוד תועים. תועים ואיננו מוכנים לתקן. אפילו שאדם כבר שומע את האמת, ואפילו מבין בעצמו שזוהי האמת, בכל זאת הוא מתעקש לעמוד על דעתו, או בגלל שיצר הרע מתעה אותו.

פירוש בעניין "ותהי האמת נעדרת", ועניינים בקדיש יתום.

דרך אגב, בספר הוא אומר לפני כן [דף ס"ב], דבר יפה. הוא מביא בשם הפרי מגדים, ששואל בעניין מה שהביאו במסכת סוטה [דף מ"ט ע"ב], אחד מסימני עקבתא דמשיחא,

חודש ימים, בכדי שלא להחזיק את אביו ואמו ח"ו רשעים, שהרי משפט רשעים בגיהנם י"ב חדש [שבת דף ל"ג ע"ב]. ובשביל שמוותר להם חדש ימים, נתנו לו קדימה זו. ומהאיי טעמא, אינו קודם לדחות את ליארצייט ובן שלושים, כי אינם משתכרים כלום על ידו, דבלאו הכי יש להם דין קדימה עליו.

בעל פרי מגדים, מבאר את העניין כך. משל למה הדבר דומה, לאדם שבא לבית הכנסת, ורצה לומר קדיש, בטענה שהוא 'בן שלושים', דהיינו בתוך שלושים יום. התחילו להתעניין, והתברר שאביו נפטר לפני שנה או שנתיים. שאלו אותו, מדוע דחית את האנשים שצריכים לומר קדיש? אבל הוא, הראה להם תעודת לידה, שהוא בן שלושים שנה... א"כ, אכן זוהי 'אמת' מבחינה מסוימת, אבל היא 'נעדרת'.

לצערינו, הרבה אנשים לוקחים את עניין הקדיש יותר מדאי, וגוזלים אותו מאנשים אחרים. בגלל זה נהיה מנהג בדורות האחרונים, אצל עדות אחרות, שכולם יגידו קדיש ביחד. לפי שראו, כי באים לידי מריבות וקטטות. אבל בסופו של דבר, אף אחד לא הרוויח מכך, כיון ש'מסייע אין בו ממש'. הרי האומר קדיש, מזכה את הרבים באמירת 'אמן' יהא שמיה רבא', כמו מי שאומר קדושה, המזכה את כולם. אבל אם יאמרו כמה ביחד, אין כאן הוספה, זהו אותו 'אמן' יהא שמיה רבא'. ולא עוד, אלא שהדבר גורם בלבול, כי ישנם הממהרים, וישנם האומרים לאט, והעונה אינו יודע על מי לענות אמן.

לכן מנהג אבותינו, לא נשמע דבר כזה שיאמרו כמה אנשים קדיש, אלא רק אדם אחד. כמו שאין מעלים שני שלוחי ציבור. ולפעמים קורה אצל עדות אחרות, שהאדם עולה לבד מעצמו, ומתחיל לומר קדיש. אף אחד לא אמר לו כלום. משא"כ אצלנו, ישנו סדר, אין דבר כזה שאדם יבוא ויאמר קדיש.

והאמת תהא נעדרת. מה הפירוש 'האמת נעדרת'? ואין פירושו שזהו שקר, אלא ישנה 'אמת', אבל היא 'נעדרת'. אם היא אמת, איך היא נעדרת? ואם היא נעדרת, איך היא אמת?

בכדי להבין את הדבר, נקדים איזו הקדמה. בעל משנה ברורה, מביא כללים ליארצייט, לגבי סדר חלוקת הקדישים. הדבר מובא בביאור הלכה, בתחילת סימן קל"ב, קונטרס 'מאמר קדישין'. חמשה חילוקים הם, באמירת קדיש. בן שבעה, ובן שלושים, ובן שתים עשרה חדש ויום הפסקה, ויארצייט. 'בן שבעה' היינו, לא אליכם אם הוא אבל בתוך השבעה. אח"כ אבל בתוך שלושים יום. אח"כ אבל בתוך י"ב חדש על אב ואם. אח"כ יום ההפסקה, דהיינו אחרי י"א חדש שהוא מפסיק לומר קדיש. ואח"כ יום היארצייט.

ויש לכל אחד מדרגה בפני עצמו. וטעם חלוקת האלו ומדרגתם, נראה שיסדו חז"ל לפי מדת הדין המתות, והקדיש הוא להגן. ולכך שבעה ימים הראשונים, צריך יותר רחמים וזכות. לכן יש לאבל בתוך שבעה זכות וחיובות שיאמר קדיש, יותר מכולם. ושלושים, צריך יותר רחמים מ"ב חדש. אבל הוא פחות מהשבעה. ויארצייט הוא משני טעמים, או דבאותו יום איתרע מזלו שלאב, כמו שכתב הלבוש [ויד סימן ת"ב סעיף י"ב]. דהיינו, ח"ו עלולה מידת הדין לפגוע בבן של הנפטר, כיון שאביו או אמו נפטרו באותו יום, לכן הוא צריך רחמים. ומטעם זה, יש שנהגו לעשות תענית ביום זה. או כדי שיהיה נחתירוח לאביו ולאמו, להגן עליהם ולכפר לנפשם.

ויום הפסקה, נהגו האבלים לתת לו כל הקדישים, משום דכיון שנהגו להפסיק חודש קודם. זהו מנהג האשכנזים, וכן הוא מנהגינו, שלא כמנהג הספרדים, שמפסיקים בחדש השנים עשר למשך שבוע ימים, ולאחר מכן חוזרים לומר קדיש. אצלנו כידוע, מפסיקים

לדוגמא, אם הגבאי אינו מכירו, הוא הולך ואומר לגבאי שברצונו לומר קדיש, שהוא אבל וכדו', והגבאי יראה אם מגיע לו או שלא. אבל אין זה נעשה בהפתעה, בלא קבלת רשות.

והוא כותב דבר נוסף, שצריכים לשים לב אליו. הרבה אנשים עולם להתפלל כש"צ, אבל אם הוא אדם שאינו בקי ורגיל, הוא רוצה כביכול לזכות את ההורים שלו, אבל אינו יודע להתפלל ובולע מלים. ולפעמים אפילו את שם ה', הם בולעים. אולי מפחדים מהקב"ה... וז"ל, שמעתי, כי בן אחד ירד לפני התיבה, ליארציט שלאביו, והבליע את התיבות, וגם את שמות הקדושים יחד. וישאלו הרב, אחר מי אתה מתפלל? אמר לו, אחר אביו. ויאמר לו הרב, וְעַתָּה הֲלָךְ הִלַּכְתָּ בִּי נִכְסֶף נִכְסַּפְתָּה לְבֵית אָבִיךָ לָמָּה גִנַּבְתָּ אֶת אֱלֹהֶי [בראשית ל"א, ל"ז].

שאלה מהקהל: האם צריך לומר קדיש על אביו ועל אמו לאחר י"ב חדש?

תשובת מרן שליט"א: לא בקביעות, אלא מדי פעם. אלא אם כן ח"ו הוא יודע בפירוש שהם היו רשעים, שאז יכול לומר אפילו לאחר שנים עשר חדש.

שאלה מהקהל: אדם שאומר קדיש, על אנשים שאין מי שיאמר עליהם קדיש?

תשובת מרן שליט"א: זהו דבר טוב, ואין בכך בעייה.

החיד"א בחומת אנך [על תהלים שם] כתב, לולא האמנתי, לולא אותיות אלול וכו', קוה אל ה' באלול, חזק ויאמץ וכו' בעשיית, וקוה אל ה' ביום הכפורים. זהו רמז נחמד לפסוק זה, ובצירוף מה שאמרנו, הדבר חשוב מאד.

השלמה וביאורים במעשה הנפלא בעניין "דור עשירי", דין בן הנדה בזמנינו, והתחתנות עם משפחות בעלי תשובה.

הבאנו בשיעור הקודם, את מעשה 'דור עשירי'. לא ניכנס כעת לכל פרטי העניין, אבל נדבר בכמה נקודות ששאלו עליהם.

אמרנו, כי משה רבינו השביע את הזקן, ארבע פעמים. לכאורה, מדוע הכשילו? הרי הוא ראה שהזקן משקר, ונשבע לשקר, א"כ מדוע השביעו עוד פעם ועוד פעם?

חושבני, שאפשר לומר בזה שתי תשובות. ראשית, ישנו מצב של, הלעיטוהו לרשע וימות, כדברי הגמרא במסכת בבא קמא ודף ס"ט ע"א, שלפעמים אם האדם רשע ומושחת, א"כ אדרבה. אבל זהו דבר שאינו פשוט.

התשובה הפשוטה יותר היא, כי משה רבינו לא סלקא דעתיה שיכול להיות אדם כזה מרושע ומושחת, שמשביעים אותו, והוא רואה אותות ומופתים, נסים ונפלאות, ונשאר ברשעתו, ולא כפי שהיה צריך לתת אל ליבו, כי יום אחד הוא יתן דין וחשבון. לכן משה רבינו עשה עוד נס, בהתחלה עם הצבאים, ואח"כ מחייה את הזקן, ואח"כ עם הזהב. משה היה בטוח, שלאור מה שראה אותו הזקן, בודאי שיחזור בתשובה. אבל בסופו של דבר, נוכח משה רבינו לדעת, כי אדם זה מושחת. וזהו המושג של 'דור עשירי', דהיינו השחתה גדולה.

בדרך אגב הזכרנו בשיעור הקודם, את עניין בן הנדה. מי שיראה בספר קדושת ישראל או בשע"ה [סימן קנ"ח עיני יצחק אות מ"ז] שהם בעצם אותו הדבר, הבאתי שם בס"ד כך, ובספר זכירה [חלק ב'] הביא בשם החזקוני פרשת בהעלותך, שולד הנדה, אינו נטהר לעולם. כיוצא בזה הובא בהערות לספר המנהיג [הנדרמ"ח דף תקע"ג], שבעל ספר המנהיג [בפירושו למסכת כלה דף ד'] כתב, מצאתי אומרים שבני

בתשובה לשאלה מהקהל: כאשר משה רבינו עשה זהב מן העפר, התחיל לומר בקול, תראה מה הקב"ה עשה לנו? אבל הזקן הזה, במקום להשתומם, איזה פלא עצום, שמהעפר נהיה זהב, הרי הוא רואה נס במו עיניו. אם אנו היינו רואים דבר כזה, מה היינו עושים? אבל הזקן שואל, ומי יקח את הזהב? משה רבינו אומר לו, תראה מה עשה לנו הקב"ה? אבל אינו מגיב כלום. בקיצור, הוא שכח מהקב"ה, לא קיים אצלו, זהו אדם ממש מושחת עד היסוד, ולכן משה רבינו עזב אותו. היה קשה למשה רבינו לעכל זאת. הרי אותו הזקן, נתלווה למשה רבינו. אם אנו היינו בתוך ארבע אמותיו של משרע"ה, או אפילו בתוך חמשים אמות, מה היינו עושים? הזקן נמצא ב'חברה טובה', ורואה דברים טובים, ואינו משתנה. א"כ זוהי מחלה אנושה, שאין לה תיקון. בכדי שתדע, מהו 'דור עשירי', ישנם מושגים כאלה, ואל תתפלא אם תראה אנשים כאלה, שהם 'מטומטמים', כמו שכתוב וְנִטְמָתָם בָּם [ויקרא י"א, מ"ג].

מדוע במעשה נגלה המלאך למשה רבינו בדמות זאב לבן, עניינים בהם האדם צריך להידמות למלאך כגון בעמידת תפילת שמונה עשרה, האם מהרי"ץ התעלם מהמנהג בעניין זה, והבנה בשיטת מהרי"ץ ופסקיו ביחס למנהג.

ויש להוסיף בזה, עניין הקשור לימים הנוראים. בתחילת המעשה כתוב, שהמלאך נראה למשה בדמות זאב לבן. לכאורה, מה העניין בזאב לבן?

התשובה היא, כידוע, המלאכים הם לבנים. וביאור העניין, על פי דברי הגמרא במסכת קידושין [דף ע"ב ע"א], רבי אמר ללוי, הראני תלמידי חכמים שבבבל. אמר לו, דומים למלאכי השרת. אומר רש"י [ד"ה דומים], לבושים לבנים ועטופים כמלאכי השרת, וכתוב [יחזקאל ט', י"א], הָאִישׁ לְבָשׁ הַבְּדִים. והכי נמי אמרינן בבמה מדליקין [שבת דף כ"ה ע"ב] על רבי יהודה, שהיה מתעטף ויושב בסדינים המצוייצין ודומה למלאך וכו'. ובנדרים [דף כ']

נדה ובני נידוי, הם שווים באיסור עולם, והם פגומים וממזרים מדרבנן וכו' ע"כ.

נמצא שהם כותבים, שאינו נטהר לעולם. אין הכוונה ברורה, האם זהו לדורות עולם, או לכל ימי חייו, שאינו יכול לתקן את עצמו. אבל בפשטות, הכוונה היא לדורות. והבאתי משו"ת שבט הלוי להרה"ג ואזנר שליט"א [חלק ד' סימן קס"ב], שמסקנתו היא שהדבר שנוי במחלוקת, האם בן הנדה פגום לדורותיו.

והמשכתי להביא מה שכתב בספר מעבר יבק [חלק אמרי נועם, פרק כ'], אמרו בזוהר הק' פרשת יתרו [דף ע"ז סוף ע"א], שכל הפוסל זרעו, אין מתיישב הפיסול ההוא עד שלשה דורות. ולכן משפחה שנפל בה איזה פיסול, אפילו לא יהיה ממזר, לא איסור עריות כאשת איש, שהם ממזרים ממש, אלא כגון בן הקדשה או נדה וכיוצא, לא יערבו זרעם בזרעו עד אחר שלושה דורות עכ"ל. ועיין זוהר ויקרא [דף י"ד ע"א], אומות העולם קשיא למעבר מינייהו זוהמא, ואפילו עד תלתא דרין. אפילו שהתגייר, קשה לפרוש מן הזוהמא, עד שלשה דורות. והוספתי עוד כמה דברים בהמשך.

ומהספר מחנה דן [דף ל"א ע"א] הבאתי, דע, שהמדות הרעות יופיעו האבות לבניהם, עד דור רביעי. אמנם המדות הטובות תתארך ההופעה, עד אלף דור.

ולמסקנא כתבתי כך, ובזמנינו שהשאלה מצויה לגבי הרבה משפחות שפרקו עול תורה ומצוות רח"ל, ושוב זכו וחזרו בתשובה שלימה, הם או בניהם או נכדיהם, דנו כמה מגדולי זמנינו שלא להתרחק מחיתון עמהם, אם רואים שהם בעלי מדות טובות. כי יש לומר שזיככו עצמם בעסק התורה, ובהתגברותם על יצרם. ומה שאמרו חז"ל שבן הנדה חצוף ומקולקל, דיברו על הכלל, אבל יש יוצאים מן הכלל וכו'. הבאנו שם עוד כמה פרטים בעניין זה.

ע"ב נמי אמרינן, מאן מלאכי השרת? רבנן. ואמאי קרי להו מלאכי השרת, משום דמצויינן כמלאכי השרת במלבושים נאים.

וכך מביא הרמ"א בשו"ע [או"ח תר"י סעיף ד'], יש שכתבו שנהגו ללבוש בגדים לבנים נקיים ביום כיפור, דוגמת מלאכי השרת.

אין פירושו, שהמלאכים לבנים, שהרי המלאכים זהו דבר רוחני. אלא 'לבן' היינו, הגוון שהכי חסר צבע. כמו שהצבע השחור כולל את כל הצבעים, כנגדו הצבע הלבן הוא פחות צבע מכולם. אבל לא מדברים על המלאך עצמו, אלא שהוא לבוש לבן, וזהו בתורת מושג מושאל, לפי התפיסה שלנו. גם על הקב"ה כתוב, לְבוּשָׁה פְתִילַת חָזָר [דניאל ז', ט"ז]. דהיינו שלבושו כשלג לבן. וכן כתוב, שעדיף שהציצית תהיה מבגד לבן, למרות שמצד הדין טלית מכל הגוונים כשרה. כמובן המדובר לגבי הבגד, אבל החוטים צריכים להיות בצבע לבן. ומה שעושים בבגד פסים בצבע שחור או כחול, זהו לנוי, אבל הרוב הוא בצבע לבן. ישנו עניין ומעלה בכך, שהבגד יהיה לבן.

וכן ביום הכיפורים, אנו נדמים למלאכים. כי בעצם, האדם מורכב ממלאך ומבהמה. כידוע, הנשמה שבאדם, היא דבר רוחני. וגוף האדם, הוא מגושם. לכן יש לאדם כל הזמן מאבקים. לפעמים בימים מסויימים, או במצבים מסויימים, דורשים מהאדם להיות מלאך.

שאלה מהקהל: למה דוקא 'זאב' לבן?

תשובת מרן שליט"א: זה אינו קשה לי. אם היה 'ארי' מה היית אומר? יכול להיות שישנם רמזים בזה, והזאב רצה לנסות את נאמנותו של משה רבינו. רצה להראות, כמה משה רבינו ההיפך מ'דור עשירי', הוא נאמן, הוא לא הסכים לתת מהעדר אפילו אחד, בלי רשות יתרו. וזהו חידוש גדול, שמשה רבינו לא

הסכים, כי כתוב שבגללו צאן יתרו פרה ורבה, פי כמה וכמה. כמו שנאמר אצל יעקב, פִּי מִעֵט אֲשֶׁר הָיָה לְךָ לְפָנַי וַיִּפְרֹץ לְרֹב [בראשית ל', ל']. ולמרות זאת, משה רבינו נשאר בנאמנותו.

וכן מצינו, בעניין צורת העמידה בתפילת שמונה עשרה. ידועה הגמרא במסכת ברכות [דף י' ע"ב] המתפלל צריך שיכוין את רגליו, שנאמר [יחזקאל א', ז'], וְרַגְלֵיהֶם רְגֵל יִשְׂרָאֵל. וכן נפסק בשו"ע [סימן צ"ה סעיף א']. ובטעם הדבר, כתב הלבוש [שם], וכשעומד בתפילה צריך שיכוין רגליו זה אצל זה בכיוון, כאילו אינם אלא אחד, כדי להדמות למלאכים, דכתיב בהו ורגליהם רגל ישרה. כלומר, נגד רגליהם נראים שווין וישרים ומכוונים זה כנגד זה, כאילו אינם אלא אחד. והטעם, לפי שכיון שעומד לדבר עם השכינה, צריך לסלק כל מחשבות הגוף מליבו, ולדמות כאילו הוא מלאך משרת. האדם בתפילת שמו"ע, עומד לפני ריבון העולמים בתפילה, ועליו לחשוב שהוא ממש כמלאך משרת. אכן, אי אפשר להיות מלאך כל היום, אבל בשעת התפילה, תעשה דבר שיהיה דומה כמלאכים, ואז האדם מתרומם קצת מהארציות שלו.

והוסיף עוד טעם, ועוד אפשר לי לומר טעם אחר, לפי שכשעומד כן, אינו עומד בחזקה על רגליו, וזה מורה שעומד באימה ויראה ובהכנעה לפני בוראו יתברך.

והוסיף וכתב, וטוב לכוון רגליו, גם בשעה שאומר קדושה עם הציבור, שהרי הוא אומר 'נקדש כשם שמקדישים אותו בשמי מרום' וכו', ובמרום הרי המלאכים מקדישים אותו כן, ברגל ישרה.

ויש להבין בעניין זה, שהרי מנהגינו בתפילת שמו"ע, שאין עומדים ברגליים דבוקות ממש, כפי המנהג המקובל בעדות אחרות, אלא ברגליים פתוחות מלפנים. וכבר כתבנו וביארנו עניין זה בספר פסקי מהרי"ץ [בארות

שערי יצחק – השיעור השבועי

מול השנייה. לכל המנהגים ישנם מקורות. מובא בשם רבינו אברהם בן הרמב"ם, שיש אומרים לכוון רגל מול רגל, ויש אומרים להדביק רגל ברגל, ויש אומרים שלמעלה להפריד ולמטה להסמיק. ולהסמיק היינו, שהם קרובות אחת לשנייה, אבל אינם מדובקות ממש, למעלה הם יותר פתוחות.

ועדיין יש להבין, איך מהרי"ץ התעלם מהמנהג? וכן קשה על בעל שתילי זתים ושמ, שאף הוא לא הזכיר זאת. אמנם מהרי"ץ חי לפני ר"נ שנים, אך אין מסתבר לומר שבמשך הזמן השתנה המנהג, כיון שאין סיבה שהדבר ישתנה. אם חלו שינויים במנהג, הסיבה היתה משום שראו אחרת בספרים, בשו"ע או בסידורים, או בכל מיני מקורות אחרים. אבל כאן, המנהג מבוסס על פי ספרים קדמוניים, ואדרבה, הפוסקים לא הביאו אותם. אם מהרי"ץ מתעלם מהמנהג, הדבר אינו לחנם.

בזמן האחרון, קיבלתי כתביד של ספר "שלמי חגיגה", שחיברו אחד מתלמידי החכמים החריפים בתימן, בדור שאחרי מהרי"ץ, וזהו הר"ר שלום מנצורה נע"ג. הוא חיבר עוד כמה ספרים, כגון "נר מצוה" ועוד. כתביד זה, הוא פירוש על ספר "שערי קדושה" למהרי"ץ זיע"א, שהוא קיצור הלכות שחיטה. ובמקום אחד שם, הוא עומד על נושא מעין זה. דבר מעניין מאד.

כידוע, חמשה דברים מפסידים את השחיטה, וסימנם שחדה"ו, דהיינו שהייה חלדה דרסה הגרמה ועיקור. 'עיקור' פירושו, שהסימנים, שהם הקנה והושט, נשמטו מחיבורם. 'עיקור' מלשון עקירה. מהרי"ץ בספרו ודף ח' סעיף כ"ג מביא, נפרדו הסימנים זה מזה. אבל מה הדין, אם לא נעקר הקנה או הושט ממקום החיבור, אלא שהם נפרדו אחד מהשני, האם הדבר נחשב לעקירה, או שלא? ומהרי"ץ מביא בזה חילוקי דעות, הרשב"א בתורת הבית ובחיבור כתב, שרש"י פסק להכשיר. ומרן בסימן ל"ג פסק כדעת רבינו חננאל, לאסור.

יצחק תפילה ס"ק כ"ז, והשלמנו עוד עניינים בספר מעיל קטון [שולי המעיל סימן ו' אות קנ"ה], שישנם כמה דעות בראשונים.

הבאנו מהאבודרהם [דיני שמונה עשרה], שכתב בשם רב"ש, דהיינו רבינו בכור שור, שיהיו העקבים סמוכים זה אצל זה, ואצבעות הרגלים מפוזרים, ודומה לכף רגל עגל, שמחובר מלמטה ונפרד מלמעלה. וכן הביא בספר האשכול [הלכות תפילה דף 25]. ולפי דבריהם, זורגליהם רגל ישרה' פירוש, בעקבים נראה כרגל אחת, ומלמעלה כשתי רגלים. זהו זורגליהם, רגל ישרה'.

ורבינו המאירי [ברכות שם], לא הביא כלל דעה אחרת, אלא כתב, המתפלל צריך שיכוון את רגליו, עד שיהיו נראין כאחד. ובתלמוד המערב פירשו, כוונתו היא, שאמנם לא מובא כן בבבלי, אבל בירושלמי הסבירו את העניין, שיהיו מכוונים כנגד נקביו, ומתפרדין מלמעלה. הוא שאמרו דרך סמך, ורגליהם רגל ישרה. רגליים ממקום אחר, ורגל ממקום אחר, והוא דמיון רגל עגל. והבאנו שם עוד אריכות בעניין זה.

אבל נשארנו בפליאה על מהרי"ץ [עץ חיים דף מ' ע"ב] זיע"א, שהתעלם ולא הביא מנהג זה, אלא כתב, צריך לכוון רגליו זה אצל זה בכיוון, כאילו אינם אלא אחת, להידמות למלאכים דכתיב בהו זורגליהם רגל ישרה', כלומר רגליהם נראים כרגל אחת. וסימן לדבר, ישרה' גימטריא תפל"ה. ומשמעות דבריו, שצריכים לעמוד ברגליים מדובקות. והדבר פלא, כיצד מהרי"ץ זיע"א התעלם מהמנהג, לעמוד ברגליים פתוחות למעלה?

בירדתי איך נהגו בדורות שעברו, ונתברר שישנם שלושה מנהגים. רובם נוהגים לעמוד ברגליים פתוחות, וכן כתבתי שזהו מנהג הרוב. אבל יש הנוהגים, לסגור את הרגליים. ויש הנוהגים, לעמוד ברגליים מכוונות אחת

מה שכתוב כאן 'ובחיבור', זאת כנראה טעות. צריך לומר, 'ובחידושי' וכן מודפס בספר שלפני, נ"ד. כך יותר מסתבר. כי ספר תורת הבית הוא ה'חיבור' של-ה'רשב"א. 'ובחידושי' היינו בחידושים שלו על הש"ס.

כותב על זה הרב הגאון רבי שלום מנצורה, דבר מאד מעניין. הרב מהרי"ץ, לא הכריע, שמע מינה שיש פנים לכאן ולכאן. ואני תמה על הרב רבי ותלמידי יחיא בדיחי, שהכריע בספרו "לחם תודה" כרבינו חננאל לאסור. וכתב ז"ל כמו שאנו נוהגים. מאי שנא, מו"ר מהרי"ץ זלה"ה מאריה דאתרין דיין דק"ק צנעא, ושוחט דמתא העלה בספר שערי קדושה סברת הרשב"א ורש"י להכשיר וסברת רבינו חננאל לאסור, ולא הכריע כאחד מהם. גם בספרו "זבח תודה" עלו הדעות ונשא ונתן בסימן כ"ד ולא הכריע.

הוא מתפלא, הרי מהרי"ץ לא כתב איך נוהגים, אלא רק כתב כי הרשב"א אומר שלדעת רש"י הדבר כשר, ומרן פסק כרבינו חננאל לאסור. הוא סתם, ולא פירש מהי ההכרעה. א"כ איך אתה מכריע?

דרך אגב, תראו איך הוא כתב בלשון ענוה, 'רבי ותלמידי'. כמו רבן גמליאל שאמר לרבי יהושע [ראש השנה דף כ"ה ע"א], רבי ותלמידי. רבי בחכמה, ותלמידי שקיבלת את דברי.

הספר "לחם תודה", הוא פירוש שחיבר מארי יחיא בדיחי נע"ג על ספר "שערי קדושה". הוא בעל "חן טוב", שהיה ממש מגדולי הדור, וממשיכי דרכו של-מהרי"ץ.

והמשיך וכתב שם, העיד עדות גמורה, מה שלא העידו קדמונים שקדמונו. ואפילו אני, שאני רבו, שלמד אצלי, לא העדתי כמו שהעיד. הרי הוא תלמיד שלי, א"כ מניין לו עדות זו? ולא עוד, מימי לא אירע פרידת סימנים. מה אתה אומר, שבאם נפרדו

הסימנים, נוהגים לאסור? הרי הדבר אינו שכיח? הרי לא ראיתי כן בכל ימי? ולי היום כמו שלושים וחמש שנים במלאכת השחיטה. גם לא הגידו לי רבותי בעדות זו של-מנהג. ולא עוד אלא שהייתי מתמיד אצל מהרי"ק נ"ע, זהו מהר"ר יוסף קארה נע"ג, תלמיד מובהק של-מהרי"ץ, מחבר ספר "זבחי אלד"ים". ומסמך כמה שוחטים, קרוב לחמש מאות שוחטים. יש לי נסיון רב. הסמכתי כחמש מאות שוחטים. הוא היה שד"ר, כמו שבדור האחרון היה מארי יחיא נחום נע"ג. היה הולך בכל הכפרים והערים, לבדוק את השוחטים והמשרתים בקודש. והם שונים ומסדירים בָּבָא זו. כולם לומדים וחוזרים על הלכה זאת, כנראה הם היו לומדים את הספר "שערי קדושה", (או מקור חיים למהרי"ץ בן יעקב), ואין מעיד על מנהג זה. והוא ז"ל ניער חָצֵנו, וכתב שנוהגים כרבינו חננאל לאסור.

אולי נאמר, כיון שמהרי"ץ הביא את דברי רבינו חננאל בסוף, קיימא לן 'יש אומרים ויש אומרים', הלכה כ"א בתרא'. ואם רבי ותלמידי יחיא לעד, סבירא ליה דמה שכתב מהרי"ץ סברת רבינו חננאל לבסוף, הויא כיש אומרים ויש אומרים, וכתבו בעלי הכללים דהלכה כ"א בתרא, אחר המחילה מכבודו אמינא ולא מסתפינא, דאישתמטתיה למר סדרי הכללים, שכן אמרו בסדר הכללים, דבכל מקום, סתם ויש אומרים הלכה כסתם. יש אומרים ויש אומרים, הלכה כיש אומרים בתרא. אבל כשמרן מעלה שם הפוסקים בשולחנו הטהור, פלוני אומר כך, ופלוני אומר כך, ולא הכריע, הורה לנו דעבד כמר עבד ודעבד כמר עבד, ורבים הם בספרו. הוא מזכיר כמה דוגמאות מהשו"ע. ראשונה בהלכות פסח וסימן תמ"ט סעיף א', חנות של ישראל וכו'. ובהלכות ציצית וסימן י"ב סעיף א', כדי עניבה. והשלישי בהלכות תפילין וסימן ל"ד סעיף א'. הרביעי בהלכות קרית שמע וסימן ע' סעיף ב'. החמישי בסימן ס"א.

לחוק, כיון שכך יתכן שנשמט קודם השחיטה. ומה שלא הרגיש בזה השוחט, כיון שמשך את הסימן, ולכן היא ספק נבילה. ועל הלכה זו כתב, 'כמו שאנו נוהגים', וכן כתב בזבח תודה, וכך הוא העתיק זאת. ואין מסתבר, שכתב 'כמו שאנו נוהגים', שתי פעמים. כנראה היתה לפניו טעות בהעתקה.

בכל אופן נמצא, שהיה לו ברור, שאי אפשר לומר 'מנהג', אם מהרי"ץ לא ידע ממנו ולא הזכירו. אולי בנושא שלנו, הדבר אינו קשה כל כך. כי כל החכמים הנזכרים, מהרי"ץ, ומהר"י בדיחי, ורבי שלום מנצורה, הם היו חכמי צנעא. אבל הרי אנו מדברים על כל ארץ תימן. ואפשר לומר, מר כי אתריה, ומר כי אתריה. אבל, גם בעי"ת צנעא, נהגו לעמוד ברגליים פתוחות. והראיה, שהרב שמעון צאלח זצ"ל, שאלתי אותו על עניין זה, והוא אמר לי, האנשים היו עומדים ברגליים פתוחות, וראה תלמידי חכמים שהיו דוחפים להם את הרגל, בכדי שיסגרו אותה. משמע שכך נהגו בדרך כלל.

ונראה לי שטעמם הוא, מפני שלא ידעו שישנו מקור לעמידה ברגליים פתוחות, כיון שבבית יוסף ובשו"ע, לא מובאת דעה כזאת. ואדרבה, מובא שאינו מנהג טוב. א"כ הם חשבו שזוהי טעות. אבל באליה רבה [שם סק"א] הביא, כתב רבינו יונה, יש שנוהגים לתת ריוח למעלה אצל האצבעות, משום דכתיב [ויחזקאל שם], וְכַף רַגְלֵיהֶם כְּכַף רֶגֶל עֶגֶל. 'רגליהם' שתיים, 'רגל' אחד. לכן הם הפרידו את הרגליים, בחלק של האצבעות. וכתב עולת תמיד [שם], ואע"פ שמסיים שאין צריך לכך, משום דמש"ס שלנו לא נזכר מזה כלום, מ"מ נראה דמאן דנהג בכך, מדת חסידות הוא. דהיינו, בעל עולת תמיד הבין, שרבינו יונה בא לומר, כי מספיק אם תשים את הרגלים אחת ליד השנייה, ואין צריך להפריד למעלה. אבל אם מפרידס, זוהי מדת חסידות. וזאת אפילו שאין לכך מקור בש"ס. אבל האליה

והוסיף שם, גם מהרי"ץ ע"ה, הלך בעקבות מרן, בספר זבח תודה, על פי הכללים. והביא לכך כמה דוגמאות. והתמיהה הגדולה על רבי ותלמידי שיחיה לעד, איך העיד על המנהג לאסור, מה שלא העיד הנשר הגדול מהרי"ץ, שהוא גדול בחכמה ובזקנה ובכבוד, וגמיר וסביר, וכל רז לא אניס ליה, וגם המנהגים היה בקי בהם. מהרי"ץ זיע"א, כולל את כל המעלות. א"כ איך יכול להיות, שאתה בא אחרי כן, ומעיד על המנהג? הוא עשה מכך ממש פליאה עצומה.

ומדבריו למדנו, שאם מהרי"ץ אינו מעיד על מנהג, כנראה שהוא אינו. וא"כ, איך אנו אומרים שהמנהג לעשות כן בעמידה, בעת שמהרי"ץ לא הזכירו? זוהי קושיא חזקה.

לאמיתו של דבר, חושבני שקושיתו, בטעות יסודה. כנראה היתה טעות בספר "זבח תודה" שהיה לפניו. כי בספר זבח תודה שלפנינו, מה שכתב 'כמו שאנו נוהגים', אינו מדובר על רבינו חננאל שאוסר זאת, אלא על עניין אחר לגמרי. מסתברא שהיו שתי מהדורות, ולפניו היתה מהדורא אחרת. במה שלפנינו, המלים הללו כתובות כמה שורות לאחר מכן, ויתכן שלפניו סידור האותיות התבלבל, ולא נכתב הדבר במקום הנכון.

כך כתוב בספר זבח תודה שלפנינו [דף ח' סעיף כ"ה], נמצא הסימן השחוט שמוט, אם תפס הסימנים בידו, או שמשך עור בית השחיטה מאחוריו, ונדחק הסימן תחת העור, הרי זה ספק נבילה. ואם לא תפס בסימנים, כשרה. ועל זה כתב, כמו שאנו נוהגים.

המדובר שם, מה הדין אם לאחר ששחט, ראה שהסימנים נשמטו, דהיינו שהיה עיקור. אבל אינו יודע, מתי קרה הדבר, האם לאחר השחיטה, או לפני? א"כ, אם הוא תפס את הסימן, כלומר משך אותו, או שמשך את עור בית השחיטה מאחוריו, והסימן נדחק והיה

רבה חולק ואומר, ולענ"ד, מלשון רבינו יונה ז"אין זה כלום שהרי בש"ס לא הזכירו אלא שידמו לאחד, משמע דשלא כדון עושין כשנותנין ריוח למעלה, דדוקא בעינן שידמו לאחד.

ישנם בעניין זה, שתי דעות. האליה רבה מביא מרבינו יונה, שמי שמפריד למעלה, אינו עושה טוב. והעולת תמיד מבאר, שכוונת רבינו יונה שאין צורך בזה, אך אדרבה, היא מדת חסידות. ובאחרונים נחלקו עוד בזה.

לפי זה יש לומר, אכן גם בזמן מהרי"ץ זיע"א, היו שהפרידו למעלה, אבל הם הבינו כשיטת העולת תמיד, שאין זה עיקר ההלכה, אלא ממדת חסידות, אבל לא ששללו מנהג זה. ואולי כיון שזוהי מדת חסידות, התפשט יותר בדורות האחרונים, להפריד את הרגליים למעלה. מהיות טוב אל תקרא רע [ברכות דף ל' ע"א]. ואין פלא שמהרי"ץ לא הזכיר מנהג זה, כי גם אם ראה שנהגו כן, סבר שמנהג זה אינו חובה, אלא ממדת חסידות, וכתב את עיקר ההלכה, ומי שיוסיף יוסיף. ובזה מיושבת התמיהה שתמהנו.

מסקנת דברינו כן, מנהגינו שמפרידים את הרגליים למעלה, ומקרים מלמטה. ולפי הרבה ראשונים ופוסקים, עדיף לעשות כן. אמנם בעל אגרות משה וחלק ה' סימן ל"ח, במחילה מכבודו, חשב שזהו מנהג טעות, וכתב דברים קשים נגד זה. אבל הוא לא ראה דברי הרבה ראשונים בעניין זה. לאחר שהדפסתי את ספר "בארות יצחק", וספר "מעיל קטון", נתגלו עוד כמה וכמה ראשונים שסוברים כן. ויש אומרים, שאף אם אין צורך בכך, אבל זוהי מדת חסידות. וזהו מנהג רוב היהודים בתימן.

בספר פסקי תשובות [שם, עמוד תשמ"ה] כתב, לאחרונה נתגלו עוד כמה ראשונים, שקיימא בשיטה זו. ומציין אליהם בהערה [6] שם,

במאירי ובריטב"א [ברכות שם] מביאים כן בשם הירושלמי, שיפריד רגליו אצל האצבעות. וכן מובא ברבינו מנוח [הלכות תפילה פ"ד ה"ד], וברשב"ץ [ברכות שם], וכן הוא באשכול [ח"א סימן ט'] ובארחות חיים [הלכות תפילה סימן ד']. ובהערה 7 שם הביא, מהספר נימוקי או"ח לבעל מנחת אלעזר, זהו כמהר"ר אלעזר ממונקאטש זצ"ל, שכתב כך, ראיתי כמה צדיקים ומאבותי ורבותי הק' זיע"א, שלא קירבו הרגליים זה לזה רק למטה, בסמוך לעקביים. זהו בדיוק כפי מנהגינו.

וזכורני, שכך המנהג המקובל אצל רובם ככולם. כך היתה צורת העמידה של אבא מארי זצ"ל. גם אצל הבבלים, נמצא מנהג זה. ואם תשאל הרבה הרבנים, הם יאמרו שזה אינו נכון, כי כולם לומדים שו"ע עם המפרשים הרגילים, והם בטוחים שזהו מנהג טעות. אבל מי שמרחיב את העיון בספרים, רואה שיש לכך הרבה מקורות.

בספר הלכה ברורה [בירור הלכה שם סק"א], האריך בעניין זה, והביא מספר בני ציון [סק"א], שמאחר שכמה ראשונים הביאו פירוש זה, כך ראוי לנהוג. וכתב, ואילו היה רואה שכן כתבו רבים מהראשונים הנ"ל, היה שש לקראתם.

בכל אופן, זהו דבר התלוי במנהג, ואין שנוהגים, יש על מי לסמוך. אבל חושבני, שמנהג זה עדיף מכולם.

ההבדל בין ספר הלכה ברורה להרה"ג דוד יוסף שליט"א לבין אחיו מחבר הספר "ילקוט יוסף". דברים בשבח האב השלישי הגאון רבי יעקב יוסף זצ"ל.

דרך אגב, מי שמכיר את ספר "הלכה ברורה", לידידנו הרב דוד יוסף שליט"א, בדרך כלל הוא אינו מזכיר את מנהגי התימנים, ואפילו אינו מביא את ספרי מהרי"ץ ושת"ז, אולי רק לעיתים רחוקות, בדברים בולטים, כגון בעניין התרגום וכדו', שזהו דבר מפורסם.

זיתים, מהר"י משרקי נע"ג, בעל "רביד הזהב" בסימן מ"ב. שם הוא חולק על מהר"ר אברהם אלשיך נע"ג בעניין תיקון הקוראים בתורה, והוסיף דבר שלא היה צריך לכתוב, אלא כתב אותו תוך כדי הויכוח, אבל הוא הועיל לנו לגבי עניין זה.

הוא כותב כך, מה הוצרך להביאם, דהיינו את דברי הבית יוסף, וכי לא שזפתם אלא עינו? הנה יד הכל ממשמשת בהם, כמעט אין בית אשר אין בו שו"ע, ובית יוסף לפחות אין בית הכנסת אשר אין בו בית יוסף. 'לפחות' בכל בית כנסת, ואינו מדבר על מה שעוד היה. הוא מדבר רק על העיר צנעא, ולא על כל תימן. בעיר צנעא היו עשרים וששה בתי כנסת, ולכל הפחות בכל אחד היה ספר אחד. אמנם בהתחלה, בתקופה הראשונה, היו קצת מאלו הספרים, אבל אח"כ במשך הדורות, התפרסמו הספרים בכל הארץ.

ואכן זוהי בעיא גדולה.

מישהו פירסם בקובץ "בית אהרן וישראל" (גיליון ע"ג דף ק"ז) כך, ובקהילות תימן, נוהגים שלא לאמרו כלל. אך טעמם, כי נוהגים רק לפי סדר התפילה שברמב"ם, וגם לא הגיע לידם כתבי האר"י ותלמידיו ז"ל. רחמנא ליצלן. לכן אני אומר, שהיה יותר טוב, אם לא יתייחסו לתימנים בכלל, כי אינם יודעים בין ימינם לשמאלם, בכל הדברים ששייכים לתימנים. אינם יודעים, שבתימן היו תלמידי חכמים, שידעו את כתבי האר"י בעל"פה. אין להם מושג בכל הדבר הזה.

בזמנו הערתי להם, שלחתי להם מכתב, והם פירסמו אותו בקובץ ע"ו ודף קי"א, כתבתי שזוהי טעות, ולא ניכנס עכשיו לכל פרטי הפרטים. הם חושבים, שהתימנים נוהגים רק על"פי הרמב"ם. שאלתי אותם, מהיכן התימנים אומרים בליל שבת "לכו נרננה"? הרי זה אינו מוזכר ברמב"ם? וכן "לכה דודי

אבל במחשבה שנייה חשבתי, כי טוב מאד שהוא לא התייחס לתימנים. כי אחיו, בעל ילקוט יוסף, הביא את מנהגינו, אבל למעשה אינו מכיר את המנהגים, ובכך גורם בלבול. לכן עדיף, כי מי שאינו מכיר את המנהגים שלנו, שלא יתייחס אליהם.

נביא דוגמא מהספר ילקוט יוסף, כי בכמה מקומות הוא כתב בענייני מנהגינו, אבל בגלל שאינו מכיר את התימנים מקרוב, מגיעים לכל מיני בלבולים. בכמה מקומות הוא כתב זאת, הבליט את זה. תשמעו דבר מדהים.

בא אלי פעם אברך מבוהל, ואמר לי, מה? וכי היו רק שלושה ספרי 'בית יוסף' בארץ תימן? אמרתי לו, תירגע, אני כבר יודע מהיכן קלטת את השאלה הזאת, קראת כך בספר ילקוט יוסף, אבל תדע לך, כי בארץ תימן היו עשרות ספרי בית יוסף.

למשל, בילקוט יוסף הלכות פורים (נדף תשע"ז), הוא כתב כותרת, בכל תימן היו רק שלושה ספרי בית יוסף, ולכן הם נהגו בטעות בכמה הלכות כמו הרמ"א. בהרבה מקומות היו חסרים בזמנו ספרי ראשונים גדולי הפוסקים, כך שגם על מנהגים מבוססים יש לפקפק. כאשר אמריןן שאילו ראו רבותינו גדולי הפוסקים היו הדרי בהו, וכבר כתב הגאון שת"ז לפני כ-300 שנה בהקדמת חיבורו שבכל תימן לא היו רק שלושה ספרי בית יוסף, וכתב שהמורים טעו בהרבה הלכות ומורים על פי ספר שו"ע וחשבו שפסקי הרמ"א היו אמורים להיות כלפיהם, ולכן כמה מנהגים בתימן פשטו על פי הוראת הרמ"א וכו'.

והסבר העניין הוא, כי תימן היא ארץ רחוקה, ובזמן השת"ז, זהו רבינו דוד משרקי נע"ג, לפני כשלוש מאות שנה, היו אז רק שלשה ספרי 'בית יוסף'. אלו הספרים הראשונים, כאשר התחילו להפיץ אותו. אבל בעל ילקוט יוסף, אינו יודע מה שכתב בנו שלשתיילי

לקראת כלה? הרמב"ם לא היה חי, כשכתבו פיוט זה? מהיכן 'הקשקושים' האלה? פשוט אין להם ידיעה. לכן יותר טוב ש'יתעלמו' מאתנו.

משא"כ האח השלישי, הרה"ג יעקב יוסף זצ"ל, אשריו ואשרי חלקו. כתב לי הרב עמנואל סולימאן הי"ו מבית שמש, דבר מעניין, תראו כמה שהיה מעריך ומחשיב את מנהגי התימנים. לפני חדשים, שאלתי את הגאון הרב יעקב יוסף זצ"ל, על עניין תפילת שחרית של-שבת. יש לי שתי אפשרויות. או להתפלל במניין תימני, או אשכנזי. אצל התימנים, התפילה שלש וחצי שעות. מניין של האשכנזים פרושים, שעה וחצי. בשעה שבע, אני כבר אחרי התפילה. יש לי עוד שעתיים, שבהם אני יכול ללמוד. וענה, אעפ"כ, תשמור על המסורת, תתפלל אצל התימנים. אמרתי לו, אבל הם עושים מוסף תפילה אחת בלי לחש? אמר לי, אעפ"כ, צריך לשמור על המסורת. חשוב יותר לשמור על מסורת אבותינו.

סיפר לי הרב יאיר שרפי הי"ו מראשון לציון, שהיה שם ציבור של אנשים מכל מיני עדות, וגם היו שם הרבה תימנים. והרב יעקב יוסף, ראה שם איזה אברך תימני. אמר לו, תתפלל להתפלל מנחה. האברך ניגש, ואמר במבטא ספרדי "תכון תפילתי קטורת לפניך". אמר לו הרב, תדבר במבטא תימני. ענה לו האברך, כבוד הרב, אינני יודע, אני גדלתי אצל ספרדים. אמר לו, אבל רובם כאן תימנים, נביא אדם אחר שידע. והוא החליף שליח צבור. והדבר קרה כן בכמה פעמים.

שאל אותו אברך אחד, אני אינני יודע כלום, לא לימדו אותי מבטא תימני, מה עלי לעשות? אמר לו, תתחיל במה שחיובו מדאורייתא, כמו קידוש, והבדלה, וברכת המזון, וקריית שמע. אותם תאמר במבטא תימני.

לצערינו, מאז שהוא נפטר, התחלתי לחשוש. אמרתי לעצמי, עד שנמצא איש כזה. אבל ברוך ה', שמעתי כי בנו הרב עובדיה יוסף שליט"א מבית שמש, הוא ממשיך בדרכו. אמר לי מישוה, שהוא מומחה בספר שלחן ערוך המקוצר, יותר מהרבה מן התימנים. הוא ברוך ה' ממשיך את הדרך. א"כ חזק ואמץ, בעזרת ה'.

תשובה לשואל מדוע מרן שליט"א נוקט בשיעורים לשון "אומרת הגמרא" כמו האשכנזים.

שאל אותי אברך אחד משלנו, מדוע אני אומר בשיעור לשון 'אומרת הגמרא'? הרי זהו סגנון של-אשכנזים? אצל התימנים, לא שמענו לשון 'אומרת הגמרא'. אמרתי לו, אשריך וטוב לך, אני שמח על שאלה כזאת, טוב שישנם כאלה 'קנאים'. אבל אשאל אותך שאלה אחרת, מה רע בזה? גם אם אבותינו לא אמרו 'אומרת הגמרא', אלא כתבו 'אמרו בגמרא', או 'אמרו חכמים', א"כ מה ההבדל? הוא ענה ואמר לי, לא, אבל זהו בלשון נקיבה, והדבר אינו ראוי.

והביא לי ראיה, שכך כתב הרה"ג חיים רבי הי"ו מהעיר חולון. חושבני שגם אצל הספרדים בעבר, לא היה מקובל לומר 'אומרת הגמרא'. הוא גדל בין חכמי הספרדים בירושלם, והוא כותב 'הנהגות' בספרו 'הנהגות עין טובה' [חלק א' דף 141]. וזה לשונו, יש המקפידים לומר 'חז"ל אומרים', 'במדרש כתוב', 'כתוב בגמרא', במקום לומר 'אומרת הגמרא'. וכנראה שזה לא דומה לקידושין [דף ב' ע"ב], שאמרו 'תורה בלשון נקיבה'. הגמרא שם דנה על המלים 'דרך', או 'דרכים', האם זהו לשון זכר או לשון נקיבה. אלא לחולין [דף קל"ז ע"ב], שאמרו 'לשון תורה לעצמה, לשון חכמים לעצמן'. ובלשון חכמים יש לדבר בלשון זכר דוקא, ולשון חכמים מרפא [משלי י"ב י"ח, ועיי' כתובות דף ק"ג ע"א].

בתלמוד לשם שמים כל ימיו, שהוא מקשט הכלה הכלולה, במשאו ומתנו בקושיות ותירוצים, עד שידע ההלכה על בוריה, הרי זה קישוט הכלה כראוי. כוונתו, לקשט את השכינה. והוא מוסיף עוד נקודה חשובה, והעוסק בה לשמה, ניצול מליליית. היא הנקיבה בצד שלטומאה. כי 'תלמוד', כמספר שמה. תלמוד בגימטריא ליליית. דהיינו, זה לעומת זה. כי תלמוד להכניע הפלוגית גימטריא תלמוד, ועי' יבוא גואל בב"א. והוא כותב עוד באריכות בנושא זה.

צריכים להקדים דבר מעניין. בהפטרת ראה, על הפסוק וְשִׁעְרֶיךָ לְאַבְנֵי אֶקֶדָח [ישעיה נ"ה, י"ב], התרגום הוא, ותרעך לאבני גמר. מה פירוש 'גמר'? 'גחלים' בלשון ארמית, אומרים 'גומרי'. כמו שכתוב בגמרא [ברכות דף מ"ב ע"ב], אין מביאים את המוגמר. דהיינו, בשמים שמניחים על גחלים. וכתב מהרי"ץ [בחלק הדקדוק שם], ותרעך לאבני גמר, פירוש, אבנים מזהירים ומתנוצצים כאש. כמו 'גומרי' דאשא, לשון גחלי אש. ואפשר, דמזה קראו לתלמוד, גמרא. כי כל הכתוב בה, הם דברים כניצוצי אש. ועיין בהפטרת גוג [יחזקאל ל"ח ד'], כוונתו להפטרת חול המועד סוכות, תרגום לְבָשִׁי מְכָלֹל, 'לבושי גמר'.

למעשה, ברמב"ם ובספרי קדמונינו, הרבה פעמים אינם כותבים 'גמרא', אלא 'גמר'. ובדיואן ישנו שיר, שכתוב בו 'גמר', כי כך צריך להיות עלפי החרוז. וכן הדבר נמצא בהרבה מספרי הקדמונים.

ובהקדמת ספר המצוות, מהדורת רבי שבתאי פרנקל זצ"ל [דף ד'] כתבו, כתבנו 'גמר', כשתיבה זו סמוכה לשאחריה (כגון בגמר ברכות). ו'גמרא', כשאינה סמוכה. כמו שכתוב בכתביהיד הערביים והעבריים שלספר המצוות, ובהשגות הרמב"ן שבכתביד, ובקצת מקומות גם בדפוסין הראשונים של הרמב"ם והרמב"ן.

עניתי לו, אכן הוא אומר טוב. ונכון שאבותינו לא השתמשו בסגנון הזה, אבל מה רע בכך? משל למה הדבר דומה, אבותינו לא אכלו שוקולדה, כי הדבר לא היה. אבל היום, יש לנו שוקולדה, והוא טעים וטוב, ואוכלים אותו. 'גמרא' בלשון נקיבה, הרמז לשכינה. לכן אומרים 'אומרת הגמרא', והדבר אינו לחנם.

אבל, נלך לפי הסדר. ראשית, בדקתי כיצד אמרו קדמונינו. ישנו פירוש, לאחד מקדמונינו, מלפני כתשע מאות שנה, עוד קודם להרמב"ם. הוא כתב פירוש בלשון ערבית, על הרי"ף במסכת חולין. שם המחבר אינו מוזכר כאן, אבל מוזכר שישנו חכם קדמון תימני בשם 'רבינו משה בן יוסף' שחיבר פירוש על הרי"ף חולין, אולי זה הוא.

פתחתי וראיתי, שבמקום 'אומרת המשנה', הוא כותב 'קאלת אלמשנה'. וכשהוא מדבר על התלמוד, כתב 'קאל התלמוד'. אי אפשר לומר 'קאלת התלמוד', כי הוא בלשון זכר, משא"כ המשנה שהיא בלשון נקיבה. וכך ראיתי בכמה וכמה מקומות שכתב שם כך. למשל דף ז', הוא כותב 'קאל אלתלמוד' – אומר התלמוד, העניין במאמר המשנה, שאם נפלה הסכין וכו'. ובדף מ', 'קאלת אלמשנה' – אומרת המשנה – בהמה שהיא מקשה לילד' וכו'. וכן 'קאל אלתלמוד, אמר רב יהודה אמר רב, ובשר בשדה טריפה לא תאכלו וכו'. את הלשון 'תנו רבנן', הוא מביא בל' ערבית 'דרסו אל עולמא', דרסו היינו דרשו החכמים בתוספתא, פיסקא למה קאלת המשנה.

א"כ אמרתי לאותו אברך, ישנו כאן רמז גדול. ה'גמרא' רומזת לשכינה, ולכן היא באה בלשון נקיבה. לא לחנם אמרו בלשון, 'אומרת הגמרא'. אפשר לנו לקבל דברים טובים, שאין שום סיבה שלא לקבלם.

כותב החיד"א בספר שם הגדולים [קונטרס האחרון מערכת תי"ן], כמה גדולה מעלת העוסק

לדבריו, אם זה בא בסמיכות, הרי שזהו 'גמר'. כגון, 'גמר ברכות', או 'גמר בבא בתרא'. אבל אם הוא בא בפני עצמו, אומרים 'גמרא'. אינני חושב שכלל זה מדויק. ראיתי הרבה פעמים, שכתבו לשון 'גמרא ברכות'. אלא ש'גמר', זהו בלשון זכר, ו'גמרא' בלשון נקיבה. הרחבתי על כך בנפלאות מתורתך הפטרת עקב שם.

בעונותינו הרבים, בכל מקום שהיה כתוב 'תלמוד', בעלי הצנזורה מחקו זאת. הם כל כך שנאו את ספרי התלמוד, ושרפו אותם. היהודים פחדו, שיגרם מכך שהספר ייפסל על ידי הצנזורה, ולכן כתבו 'גמרא'. לכן בדורות האחרונים, לא משתמשים במלים 'תלמוד בבלי', אלא 'גמרא'.

ויתכן סיבה נוספת, שמן השמים סבבו כך, בשביל שזה יהיה בלשון נקיבה. כי אמרנו, שהמלה תלמוד, בגימטריא ליליית. זהו שם הטומאה, שמקביל כנגד השכינה.

וכן מצינו, כי המלה 'בני ברק', בגימטריא 'שטן'. כך כותב החיד"א [פירושו להגדה שלפסח]. ומשמעות העניין, 'בני ברק' מלשון בנים מבריקים. אבל השטן שם את עיניו ממול, וזהו דבר והיפוכו. הזמן קצר, ואולי אאריך בזה בהזדמנות אחרת.

שרעב"י ר"ת "שם רע על בתולת ישראל", ומה ההבנה בזה.

היתה לי פעם 'קושיא מוזרה'. בשלב ראשון פחדתי לומר אותה, לא אמרתי את הקושיא הזאת לאף אחד. אבל אחר כך, מצאתי תירוץ, א"כ אמרתי שעדיף לפרסם זאת. הדבר קשור לפרשת השבוע [כי תצא].

ישנו אחד מגדולי ישראל המפורסמים, צדיק המפורסם בכל קצווי תבל, שמו רבינו שלום שרעבי זצוק"ל, שהיה מקובל מופלא, גלגול נשמה וניצוץ של רבינו האר"י ז"ל.

היה לי פלא עצום, שם המשפחה 'שרעבי', הוא ר"ת של הפסוק שם רע על בתולת ישראל [דברים כ"ב, י"ט]. רח"ל, איך דוקא בשם הזה, ישנו גנאי? זאת קושיא משונה. אמרתי לעצמי, לא נורא, גם 'בני ברק' זה בגימטריא 'שטן', ו'תלמוד' בגימטריא השם הנזכר, 'ליליית'. א"כ אדרבה, העניין בא לומר שזהו דבר מקביל.

אבל באמצעות ידידנו הרב יאיר תם הי"ו, קיבלתי תירוץ לשאלה זו. הרב גבריאל ארביב הי"ו משכונת ברכפלד בעיר בית שמש, מצא שתי ר"ת אחרים לשם 'שרעבי', ב'התאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל' [שם ל"ג, ה']. יפרח ב'ימי צדיק ורב שלום עד בלי ירח' [תהלים ע"ב, ז'], 'רוב שלום עד בלי ירח'. במלים 'רוב שלום', רמוז רבינו שלום. יוצא א"כ, שישנה קדושה, ויש גם את הצד השני.

אבל בזכות שאנו לומדים ב'שילוש' בספר הזוהר הקדוש, מצאתי מאמר בזה"ק בפרשת כי תצא [דף רע"ז ע"ב], וממש מצוה לפרסם זאת. הדבר הפלא ופלא. כתוב שם, כי משה רבינו ע"ה, הוציא שם רע רח"ל על בני ישראל. ח"ו, איננו מדברים, אנו רק אומרים את המלים, איננו מגיעים לצפרני רגליהם. אני רק אומר לכם את מה שכתוב, לא בשביל להבין את הדברים כפשוטם, אלא דק מן הדק.

משה רבינו אמר להקב"ה, למה י"י יחרה אפך בעמך אשר הוצאת מארץ מצרים [שמות ל"ב, י"א]. 'בעמך' משמע, העם שלך, ולא הערברב. הקב"ה כעס עליו, למה אתה מאשים את עם ישראל כביכול במעשה העגל? אמר לו, אתה מוציא דופי על בני ישראל, שעליהם שורה השכינה, נמצא שאתה מוציא שם רע על השכינה. והעונש שלך יהיה, שאתה תהיה חייב להיות עם השכינה בגלותא, וזהו סוף הפסוק, לא יוכל לשלחה כל ימיו. אתה תהיה ביחד עם ישראל בגלותם.

תשובת מרן שליט"א: נכון, יפה. הוא מביא בשם התנחומא, ואין לנו זאת, טוב שהזכרת לנו את זה.

הערה מהקהל: הרש"ש זיע"א עלה לארץ ישראל, בגלל עלילה שהעלילו עליו. אפשר לרמוז זאת בפסוק הנז', שהכוונה שהוציאו עליו שם רע, ולא שהוא הוציא.

תשובת מרן שליט"א: יפה. לרמזים אין סוף. שבעים פנים לתורה. והמקום ב"ה יאיר עינינו במאור תורתו הקדושה, אמן נצח סלה ועד.

הודעה חשובה!

שיעור זה הוקלד עפ"י שמיעה בעיקר, נערך והגה לפי הבנת העורך. השיעור היה לנגד עיני מרן שליט"א קודם הוצאתו, הוסיף מקצת עניינים וציין מעט מקורות, שיפר ותיקן כמה דברים, כי מפאת העומס הרב המונח על כתפיו, נבצר ממנו לעבור הגהה מדוקדקת, להאיר ולהעיר בהרחבה כבשיעורים שעברו.

לאור האמור, בכל ספק או שאלה המתעוררת למעיין בשיעור זה, יש לו לברר היטב את הדבר להלכה ולמעשה אצל מרן שליט"א.

הערות ותיקונים יתקבלו ברצון.

ניתן להקדיש כל שיעור להצלחה ולרפואה, או לעילוי נשמת. השם יוזכר בל"נ בתחילת השיעור

מפי מרן הגאון שליט"א, וכן באמירת "מי שבירך" בסוף השיעור.

פרטים בטלפון: 050-4140741.

נא לתאם זאת לפני השיעור.

והתורמים והמסייעים להפצת התורה ולזיכוי הרבים, ימלא המקום ב"ה כל משאלות ליבם לטובה, אכ"ר.

מוסדות יד מהרי"ץ

לפי זה, זכינו להבין זאת. שהרי הרש"ש זיע"א, נקרא בשם זה, כי הוא ניצוץ של רבינו האר"י, שהוא ניצוץ של רשב"י, שהוא ניצוץ של משה רבינו. א"כ זהו התיקון שלו בעולם. הקב"ה שלח אותו לעולם, בכדי לעשות תיקון על מה שח"ו הוציא שם רע על בתולת ישראל, דהיינו על השכינה. הוא צריך להיות בעולם הזה, ולשים זאת מול עיניו, שחטא זה צריך להיתקן, על ידי שילמד זכות על עם ישראל. ולכן הדבר נרמז בשם שלו, בכדי שהדבר יהיה למזכרת מול עיניו תמיד. הפלא ופלא.

ועניין זה רמזו בפסוק, עֲלִיתָ לְמָרוֹם שְׁבִית שְׁבִי לְקַחַת מִתְּנוֹת בְּאָדָם [תהלים ס"ח, י"ט]. 'שבית שבי', נאמר על משה רבינו. 'שבי' ר"ת, שמעון בר יוחאי. ניצוץ הנשמה של משה רבינו, בא ברבי שמעון בר יוחאי זיע"א. אחר כך, הוא חזר ברבינו האר"י ז"ל, והר"ת חוזר הפוך, מהסוף להתחלה, כמו שאמרנו קודם לגבי 'לולא', א"כ היינו יצחק בר שלמה. ואחר כך, הוא חוזר מההתחלה לסוף, דהיינו שלום בר יצחק, שזהו הרש"ש זיע"א. נמצא, כי לזכותו נרמז כך בר"ת 'שרעבי'.

אמנם, מעיקרא זאת אינה כ"כ קושיא. כי 'שרעבי', נקרא על שם מחזו בתימן. כמו השם 'רצאבי', דהיינו מרצאבה, ו'תנעמי' מתנעם, ו'בשאר' מבשאר. אבל גם במלה 'בשאר', אמר מישור ר"ת, בְּפִי שְׁלוֹם אֶת רַעְהוּ יְדַבֵּר. אמר לו חברו, אבל סוף הפסוק הוא, וּבִקְרָבוֹ יֵשִׁים אֲרָבוֹ [ירמיה ט', ז']. ענה לו, הר"ת הם ברישא של הפסוק... והדברים אינם לחנם, אלא יש בהם רמזים. ומי שיחפש, ימצא גם רמז במלה 'רצאבי', אבל לא נאריך בכך כעת.

שאלה מהקהל: מה שמייחסים לרא"ש את הגמרא במסכת חגיגה היתה כאשה גם. [השאלה לא ברורה בהקלטה].